

Position Paper Eigen Kracht Centrale

i.v.m. rondetafelgesprek evaluatie Jeugdwet (Kamerstuk 34880-1) d.d. 23-04-2018 (cie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport)

Inleiding

De meeste burgers houden de regie over hun eigen leven in eigen hand, maar sommige gebeurtenissen in het dagelijks leven zijn zo overweldigend, ingewikkeld of onoverzichtelijk, dat hulp en steun wenselijk is. De hulp wordt lang niet altijd eerst in eigen kring gezocht. Risico is dan dat mensen de regie over hun leven zelf afstaan of kwijtraken, zeker in contacten met organisaties en overheden. Het risico is bovendien dat hulp op een ineffectieve en verspillende wijze wordt ingezet, verandering begint immers bij de mens zelf. Inmiddels wordt in Nederland alom de kracht en de waarde erkend van betrokken burgers. Ook in de Jeugdwet is deze waarde erkend en is het recht van burgers op regie over hun leven en op het maken van een eigen plan opgenomen.

Mensen nemen verantwoordelijkheid als zij de regie hebben. Wanneer de kring om mensen heen groter gemaakt wordt en aan hen gevraagd wordt hun ideeën en capaciteiten in te zetten, kan dit een grote ommekeer tot stand brengen in hulp- en zorgverlening. Dit is de kern van het familiegroepsplan in de Jeugdwet. Bijna twintig jaar ervaring met het besluitvormingsmodel Eigen Kracht-conferentie (EK-c) heeft laten zien dat burgers meer zelf kunnen en willen en dat dit leidt tot een vermindering van zorgconsumptie. Maar ook dat burgers nog altijd onvoldoende de ruimte krijgen om werkelijk tot eigen oplossingen te komen en dat de dominantie van de professionele wereld te groot is. Dit geldt zeker wanneer ingrijpen door overheid en organisaties dreigt.

Vanuit dit perspectief heeft de Eigen Kracht Centrale gekeken naar de vragen die aan de orde zullen komen tijdens het rondetafelgesprek.

1. Welke positieve of negatieve verandering heeft u ervaren sinds 2015 (invoering van de nieuwe Jeugdwet)

De Eigen Kracht Centrale ervaart dat er steeds meer aandacht is voor de kringen rond kinderen en jongeren en voor het maken van plannen met de familie. Dat is zeer positief. De Jeugdwet geeft families echter het recht om zélf een plan te maken, samen met hun netwerk en we ervaren dat gemeenten en professionals families hier vaak niet op. Het aantal Eigen Kracht-conferenties is sinds de aanloop naar de transitie en naar invoering van de nieuwe Jeugdwet drastisch afgenomen. Veel organisaties geven aan dit nu zelf te organiseren. Zoals gezegd is het positief dat professionals binnen hun werk meer aandacht hebben voor het sociale netwerk en voor plannen van families. We merken echter dat de kringen die mogen meedenken nog klein zijn en zich vaak beperken tot ouders en grootouders. Terwijl de kracht zit in het meedenken van een bredere kring van mensen die het belangrijk vinden dat het goed gaat met het kind. Daarnaast ervaren we dat het vaak gaat over plannen maken mét families en nog niet dóór families. De stap naar de werkelijke transformatie, waarbij een andere verhouding ontstaat tussen burgers en overheid of tussen burgers en professionals, moet nog worden gemaakt.

2. Wordt het beeld van de eerste evaluatie van de Jeugdwet door u herkend? Mist u daarin nog zaken?

De Eigen Kracht Centrale herkent het beeld van de eerste evaluatie van de Jeugdwet. Er is beweging en er is meer ruimte voor plannen van families, alsook meer aandacht voor kringen rond kinderen. Wel kunnen we ons vinden in de conclusie dat de veranderingen sinds de invoering van de Jeugdwet vooral te kenmerken zijn als transitie en dat de gewenste transformatie nog grotendeels vorm moet krijgen. Het transformatiedoel

Postbus 753
8000 AT Zwolle

bezoekadres
Terborchstraat 1
8011 GD Zwolle

Tel 038 - 422 25 26

info@eigen-kracht.nl
www.eigen-kracht.nl

NL77RABO 0126363188
RSIN 81 18 82 21 4
KvK 28094820

‘Versterking eigen kracht van jeugdigen en hun ouders, met inzet van hun sociale netwerk’ heeft zich tot op heden vooral gericht op inzet van eigen kracht, maar nog minder op de kans op meedenken door het sociale netwerk en op de eigen regie bij de familiegroep. Er wordt vooral gekeken naar wat het sociale netwerk kan betekenen in de uitvoering van de hulp en nog te weinig naar de besluitvorming van het gezin met het sociale netwerk.

Uit de evaluatie blijkt dat ongeveer twee derde van de respondenten niet is geïnformeerd over de mogelijkheid van het maken van een familiegroepsplan. Vanuit onze praktijk herkennen we dat veel families aangeven nooit op hun recht van het maken van een familiegroepsplan gewezen te zijn en dat veel professionals vertellen dat ze niet op de hoogte zijn van het familiegroepsplan en daardoor mensen er niet op wijzen. Professionals geven in een enquête aan dat het familiegroepsplan nog onvoldoende is geschoold en dat het voor werkers onduidelijk is wat hierin de bedoeling is. Dit herkennen wij uit de praktijk rond Eigen Kracht-conferenties en uit trainingen die wij bieden aan professionals.

Ook jongeren worden niet op de mogelijkheid gewezen en geven aan inspraak te willen in wie wel en wie juist niet betrokken wordt. De evaluatie laat zien dat er in de Jeugdwet geen waarborg is dat de jeugdige bij het opstellen van het familiegroepsplan wordt betrokken. Onze ervaring laat zien dat het betrekken van een jongere zelf van groot belang is voor de jongere en voor het plan en ook dat het goed mogelijk is en dat kinderen er tevreden over zijn als ze hebben kunnen zeggen wat belangrijk is en hebben kunnen meedenken.

3. Wat is naar uw mening nodig om de transformatie verder te brengen? Wat is daarbij uw eigen inzet?

In de praktijk van de jeugdzorg en jeugdbescherming gebeurt al zeer veel en we ontmoeten veel zeer betrokken professionals. We merken echter dat het familiegroepsplan zoals in de wet omschreven is, nog niet in het systeem zit. Dat wil zeggen dat het op veel plaatsen nog niet in het beleid is opgenomen, dat het nog niet in de werkprocessen zit en dat het voor professionals nog niet vanzelfsprekend is. Om de transformatie verder te brengen is het essentieel dat het wel vanzelfsprekend wordt. Ervaring en onderzoek laat zien dat het waardevol is om uit te gaan van plannen van mensen zelf.

Wij zien hier een continuüm voor het familiegroepsplan. Veel families komen zelf met een plan bij een professional omdat ze bij een onderdeel hulp nodig hebben. Soms hebben families een zetje nodig om het zelf te kunnen. Een handreiking kan worden geboden, maar ook initiatieven zoals de sociale dokter van stichting Kringwijs (een burger die aandacht en tijd heeft om te luisteren bij een vraag, de juiste vragen stelt over wie met de ander kan meedenken en activeert om een plan te maken) kunnen hierin een rol spelen. Het komt ook voor dat het niet zelf lukt en dan kan de professional ondersteuning bieden. Daarom is kennis van het familiegroepsplan van groot belang voor professionals, zodat zij kringen groter kunnen maken en mensen in staat kunnen stellen om een familiegroepsplan te maken. We ervaren dat hier meer ruimte voor komt.

In situaties waar ingrijpen dreigt (drang en dwang) en andere zeer complexe situaties (bijvoorbeeld onenigheid binnen families of tussen familie en professionals) heeft een Eigen Kracht-conferentie een wezenlijke meerwaarde. Dan vormt een Eigen Kracht-conferentie een brug tussen de leefwereld van de familie en de systeemwereld van de professionals. Hier is de toevoeging van de onafhankelijke coördinator, die geen belang heeft bij de uitkomst van het proces en gemiddeld 30 uur beschikbaar heeft voor de voorbereiding van de conferentie, essentieel en een toevoeging aan het werk van de professionele voorzieningen. De kennis en vaardigheden van professionals zijn waardevol en vaak noodzakelijk voor kinderen, maar dit geldt ook voor de kennis en vaardigheden van het eigen netwerk. We merken dat aan dit laatste nog vaak wordt voorbijgegaan.

Ook ervaren we dat burgers in veel gemeenten afhankelijk zijn van het oordeel van professionals voor hun mogelijkheid om een familiegroepsplan te maken.

Kennis over het familiegroepsplan bij families, professionals, beleidsmakers en gemeenten is voorwaarde voor de transformatie. In achttien jaar is veel kennis opgedaan in de praktijk, er is heel veel kwantitatief en kwalitatief onderzoek beschikbaar en de Eigen Kracht Centrale wil niets liever dan dat deze kennis wordt gebruikt door gemeenten, professionals, maar vooral burgers in het maken en uitvoeren van hun eigen plannen.

4. Welke rol ziet u daarbij voor de minister? En voor de Tweede Kamer?

Voorwaarde voor uitvoering van de Jeugdwet met betrekking tot het familiegroepsplan is vertrouwen van de overheid in burgers. Vertrouwen dat familiegroepen in staat zijn om veilige en passende plannen te maken. De minister en de Tweede Kamer kunnen dit vertrouwen laten zien in hun communicatie.

Het is van belang dat wordt toegezien op correcte uitvoering van de bestaande Jeugdwet, op het gebied van het familiegroepsplan, bijvoorbeeld door te toetsen op zeggenschap van mensen waar het om gaat.

De minister kan bevorderen dat burgers en professionals goed geïnformeerd worden over het recht op een familiegroepsplan en vervolgens de mogelijkheden bieden om een familiegroepsplan te maken, op een manier die de burger past.

De afgelopen achttien jaar hebben we zo'n 12.000 Eigen Kracht-conferenties georganiseerd. Daarvan hebben we zeer veel geleerd. Gemiddeld heeft ieder kind een kring van twaalf á dertien mensen om zich heen die kunnen en willen meedenken, ook als er veel en grote problemen zijn. Verbinding met deze mensen is van groot belang voor kinderen, zeker als het niet goed gaat. We weten ook dat deze kringen in staat zijn om passende, veilige plannen te maken. Het is van belang om deze kennis te delen.

Het komt nog zeer regelmatig voor dat er ingrijpende beslissingen over kinderen en jongeren worden genomen, zonder dat aan mensen die het belangrijk vinden dat het goed gaat met deze kinderen/jongeren (familie, vrienden, burens, kennissen) gevraagd is om mee te denken. Terwijl we weten dat daar zeer veel mogelijkheden zijn.

Hedda van Lieshout, bestuurder Eigen Kracht Centrale

heddavlieshout@eigen-kracht.nl

www.eigen-kracht.nl